

10.- Vall d'Aladrell, un camí de tresors (10,5Km)

En la Vall d'Aladrell hi conviuen tresors de caire natural, històric i cultural, per entrar en aquest indret ho farem pel túnel que travessa el Canal d'Urgell a l'alçada del Terraplé de Castellserà, just davant mateix de la masia de Cal Monic. Una porta màgica que ens transporta en el temps.

Porta a la Vall d'Aladrell "Alcantarilla del Terraplé "

Trepitjarem camins vius, que ens duen a racons amb petites i grans històries. Si aixequem el cap, el cel es converteix en un teatre per observar-hi, de fit a fit, diferents tipus de rapinyaires que custodien aquest espai. I altres com el pinsà, el pit roig, el gaig blau, el torlit, el picot, la cogullada, ... que hi troben el seu hàbitat perfecte.

Tranquil·litat, postes de sol, esforç, flors, construccions de pedra, jaciments arqueològics, ocells, rastres de la guerra civil, paisatge, ... és el que gaudirem a la Vall d'Aladrell.

Sortirem de la masia i anirem fins a la carretera, passarem per davant de "La Pallera" i, a 50m girarem a l'esquerra, i ja tenim davant l'"Alcantarilla" del Terraplé, un pas previst per a la circulació natural de l'aigua i, a la vegada, com a pas d'animals.

El Terraplé es va construir per a què els pas del canal salvés la Vall d'Aladrell. En lloc d'utilitzar la tècnica del sifó, van dedicar-se a emplenar de terra tot el desnivell que es volia salvar, transportant en cabassos la que s'havia tret de la trinxera, fent servir ases com a mitja de transport.

Va ser l'obra que va portar més maldecaps a la gent del canal, per la seva perillositat i, per les greus conseqüències que podien afectar tot el poble, tenia assignada vigilància dia i nit en els dos marges.

A l'altra banda del túnel ens trobem un espai verd de pollancre, alzines, plateners i lladoners, on els aligots i alguna àliga cuabarrada hi fa el niu. Seguirem la nostra ruta pel camí que passa entre el canyís, continuem 100m i girem a l'esquerra fins el camí que hi ha sota el terraplé, girem altra vegada a l'esquerra i el seguim 1,5 Km.

Al llarg d'aquest tram hi ha sobre el camí dos nius de metralladora, vestigis de la Guerra Civil espanyola, i un aixopluc de pedra restaurat per observar-hi ocells

Aixopluc restaurat, un fantàstic punt panoràmic

En aquest tram, a la primavera, pots gaudir d'una gran varietat de vegetació i colors, maleïda, espernallac, aspro, romaní, ...

Maleïda

Romaní

També ens trobarem la cabana de Cal Jaume la Torra, on un xoriguer comú hi nidifica i una basseta d'aigua que, quan plou, és un bon lloc per la fauna per trobar-hi aigua

Davant de la cabana hi ha un conjunt de marges integrats al paisatge que es construïren per fer-hi terrasses i així aprofitar les terres per cultivar-hi.

Conjunt de marges de pedra

Quan arribem al punt més alt d'aquest camí hi ha un panell panoràmic de la Plana d'Urgell, on s'hi poden distingir tots els pobles i, en un dia clar, fins i tot s'endevina la Seu de Lleida.

Descendim i, a poc metres, ens trobem un aixopluc restaurat i un conjunt de marges reconstruïts. Construccions que mimetitzen amb el paisatge i li donen a l'entorn un caire humanitzat.

Aixopluc i marges restaurats, una petita joia de l'arquitectura popular

Antiga fita de terme, sota l'aixopluc, que delimita els termes de Castellserà i Agramunt

Continuem descendint, hem d'anar en compte perquè el camí es força pedregós. Passem per davant de la masia l'Aiguader, i seguim fins a tocar la banqueta del canal, girem a l'esquerra, i a 20m tornem a girar en sentit nord, pel camí que ens duu fins al jaciment ibèric del Tossal del Moro.

Posta de sol al Tossal del Moro

Un jaciment on podem identificar dos moments d'ocupació, corresponents a dos períodes històrics diferenciats: un primer moment que corresponents a la primera edat del ferro i època ibèrica, amb una ocupació que aniria entorn al segle VII a.C fins al segle II a.C i un segon moment d'ocupació visigoda al voltant del segle VII d.C.

Sortirem del jaciment sentit en nord, descendirem i al peu de tossal ens trobarem una de les cabanes de pedra de volta plana més boniques, la Cabana del Cal Bernat. Una cosntrucció que ens explica un manera de viure en temps passats, imprescindibles per dur a terme les tasques al camp.

Quan per culpa de les inclemències del temps: una pedregada, una gelada fora de temps... es fan malbé totes les collites. El pagès es posa les mans al cap, i resignadament, acostuma a dir:

“És que nosaltres tot ho tenim al defora”

Certament, els negocis del pagès, són a l'aire lliure, exposats a totes les inclemències temporals. Al camp no se li pot posar teulada. Però si que es pot donar refugi a les persones i els animals que hi treballen.

La Cabana de Cal Bernat al fons, un indret de una gran bellesa plàstica

Passarem per davant la cabana, uns bancals d'ametllers recargolats ens queden a l'esquerra, i encadenem amb el camí que duu fins al Pilar d'Almenara, el seguirem uns 800m i, en la primera cruïlla que trobem, girarem 180°. Aquest camí el seguim 2,3Km, sempre en sentit oest i pel fons de vall.

La cosntrucció més significativa que ens trobem és la Masia dels Sis Dits, una masia pertanyent a Aladrell un petit nucli hàbitat amb entitat propia fins a principis del s.XX pertanyent a Agramunt.

Gràcies a en Joan Yeguas (Conservador de l'Àrea d'Art de Renaixement i Barroc MNAC) tenim aquest document de la fundació del monestir de Santa Maria de Gualter (municipi de la Baronia de Rialb, al costat de Ponts) de l'any 1079. On apareix la referència de la vall d'Aladrell. És un document força interessant perquè marca els límits del Mascançà, entitat geogràfica de l'antic Comtat d'Urgell.

siam Sancti Salvatoris de Almenara cum omnibus ecclesiis que devotione fidelium in omni termino de Mascaca sunt construende. Et dono medietatem primitiarum de campo Mascaca, sicut ipsa serra Almenara pergit per vallem de Caladrel et de Finestres et de monte Rot et usque ad Sanctam Meram et usque ad flumen Sicoris. In primis de Amenla medietatem, et de Mílio medietatem, et de Valle Magna medietatem, et de Terrazco medietatem, et de Terroz Forchad medietatem cum media de decimo, et de Peneles medietatem primitiarum, et de valle

Actualment està en runes, però és força interessant encara observar-hi algun element com la bassa d'aigua que hi ha peu de camí que resolia, en part, amb l'aprovisionament d'aigua per abeurar els animals; especialment durant les temporades de treball d'arada.

Per aquesta raó, els nostres pagesos, novament van haver de "fer bullir el tupí", per tal de dotar les finques de receptacles capaços d'emmagatzemar la suficient aigua de pluja.

També és molt interessant les comunitats gipsòfiles: la brolla (*Ononidetum tridentatae*), la timoneda (*Helianthemum squamati*), els pradells d'annuals (*Chaenorhino rubrifolii-Campanuletum fastigiatae*) i els líquens que hi trobem en l'espai de darrera la masia.

Aquest camí el deixem, poc abans d'arribar a la Masia de Cal Trepà de Dalt i creuar la carretera de Castellserà a Preixens. Girem a l'esquerra i, a 300m, hi ha el caminet que baixa fins a l'Ermida de Sant Jaume de Cal Trepà.

L'ermita era la capella de l'antic poble d'Aladrell. En el moment en què aquest deixar d'existir com a municipi, se'n feren càrrec les dues masies de Cal Trepà, tot i ser propietat del Bisbat d'Urgell.

Profanada i destruïda el juliol de 1936, fou reconstruïda l'any 1949, substituint-se l'antiga talla barroca per un nou altar i retaule.

Ermida de St Jaume de Cal Trepà

Tornem al camí principal i, a 200m, agafem a la dreta un corriol de només 200m en sentit oest, aquest indret pseudoestèpic és un espai de gran importància faunística, on hi podem trobar el sisó o ànec de secà, el torlit, la calàndria, l'esparver cendrós, el gaig blau, el cruixidell i moltes aus rapinyaires. Per aquest motiu, hi ha al costat d'aquest corriol, un abeurador instal·lat pels agents rurals per a què les aus puguin trobar-hi un punt d'aigua.

El petit corriol finalitza en una pista que seguim novament cap a ponent, i a 800m ens trobem davant d'una petita pedrera, els guixos de la qual eren deshidratats en un forn del que encara es poden veure les restes a la dreta de la carretera que mena a Castellserà, uns dos km abans del poble.

A l'aflorament podem observar-hi que és un guix molt pur, de color blanc amb algunes impureses que el fan ocraci o grisenc, de textura sucrosa i que es veu acompanyat per una varietat pràcticament transparent (guix selènic). Es presenta amb uns graus de deformació molt intensos, per culpa dels fenòmens de diapirisme, fins al punt que es fa difícil seguir la continuïtat de les capes.

Situats en aquest punt, també podem observar una mica la vegetació gipsícola, protagonitzada per la brolla de trincola i ruac (*Ononidetum tridentae*) i la timoneda d'heliamentem (*Helianthemum squamatum*).

Vista de la zona on hi ha el plec de guixos

Continuem el camí cap a ponent fins al naixement de la primera sèquia, construïda al finalitzar les obres del canal principal d'Urgell, per distribuir millor l'aigua.

La primera sèquia travessa els termes municipals de Castellserà, Penelles, Bellmunt d'Urgell, Bellcaire d'Urgell i la Sentiu de Sió. Té una longitud aproximada de 20 quilòmetres i subministra reg a 5800 ha a través de 38 boqueres.

Seguim la banqueta de la sèquia fins a Cal Monic i finalitzar aquesta ruta.